

OPRAVDOVÝ KREŠŤAN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TYŽDENNÍK.

<i>Predplatná cena:</i>	
Na celý rok	4 kor. — hal.
Na pol roka	2 „ — „
Na štvrt roka	1 „ — „
Jednotlivé číslo 6 halierov.	

Vychodí každú nedeľu.

Zodpovedný redaktor a vydavateľ:
VIKTOR HORNYÁNSZKY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti,
VI. okr., Aradi-utca 14.

Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
Nevyplatené listy sa neprijímajú.

Kavkazský koniar.

Cinnosť ministra orby.

Tých, ktorí pracujú na hmotnom pozdvihnutí a rozkvetu našej miléj vlasti možno do troch skupenín podeliť. Do prvej skupeniny patria tí, ktorí sú toho pevného presvedčenia, že sa Uhorsko iba tak vzdá, jak budeme všetkými možnými prostriedkami napomáhať *poľné hospodárstvo*. Tých, ktorí vidia základ rozkvetu našej vlasti výlučne len v napomáhaní poľného hospodárstva, voláme prívržencami poľného hospodárstva, čili agrármi a ľmí zastupovaný smer agrarismom. Ich protivníkmi sú tí, ktorí nekladú žiadnu váhu na poľné hospodárstvo, lez jedine na *pozdvihnutie priemyslu a kupectva*. Toto sú prívrženci kupectva čili takzvaní merkantilisti, ktorí blaho vlasti našej chcú založiť pomocou rozkvetu priemyslu a kupectva. Medzi týmito nachádza sa jedna vrstva, ktorá sa nepridružuje ani k jednej výstrednosti, lez kráčajúc zlatou strednou cestou, usiluje sa hmotný rozkvet vlasti docieľiť tým spôsobom, že a rovnak vážnu úlohu považuje pozdvihnutie poľného hospodárstva a rozkvet priemyslu a kupectva. A jako vzdychky stredná cesta bola najlepšia, tak aj v tomto páde prajný hmotný výsledok dá sa docieľiť iba tak, keď sa v tej samej miere bude podporovať pozdvihnutie poľného hospodárstva, v jakéj miere sa napomáha rozkvet priemyslu a kupectva.

A tu s potešením môžeme konštatovať, že naša vláda kráča touto strednou zlatou cestou. Keď bol pojednávaný rozpočet ministerstva obchodu, tedy toho ministra, ktorého povoláním je napomáhanie priemyslu a kupectva, ktorý má na tom nástožiť, aby priemysel čím lepšie rozkvitol a kupectvo čím mohutnejšie sa zmohlo, za každým prizvukoval, že ani zdaleka nemieni napomáhať kupectvo a priemysel na ujmu, na škodu poľného hospodárstva; ba práve naopak, prizvukoval, že práve v záujme a k dobru poľného hospodárstva chce a usiluje sa priemysel priviesť do rozkvetu. Naopak zase o terajšom ministrovi orby vieme, že ačkoľvek celým zápalom svojej prácechivej duše ľpi na rozkvetu poľného hospodárstva, predsa uznáva, že treba napomáhať aj priemysel a kupectvo, lebo jako kupectvo a priemysel potrebujú roľníkov, tak zase naopak roľník

potrebuje priemyselníkov a kupcov, tieto dve odvetvia hospodárskeho vývinu sa vzájomne napomáhajú.

Po konštatovaní tohoto môžeme prejsť na prednesenie v krátkosti toho, okolo čoho sa viedla dišputa pri pojednávaní rozpočtu ministerstva orby a na udanie toho, čo všetko podujíma minister v prospech pozdvihnutia poľného hospodárstva. Pri dišpute vynikly hlavne tri otázky, asice: otázka robotníkov, otázka malých gazdov a otázka veľkých panství, tak zvaných latifundií. Minister Darányi všetkým týmto trom otázkam venuje dostatočnú pozornosť, ba môžeme povedať, že o moc viac sa stará o gazdovských robotníkov a o malých gazdov, než o veľké panství.

Čo sa týče robotníckej otázky, v tomto ohľade minister robí toľko, koľko len môže. Za prvé zakladá ľudové knižnice, počet týchto prevyšuje dnes už 600. Sriadil sprostredkovanie práce; ohľadom do života uvedenia zákona pofahujúceho sa na robotníkov pri rozličných prácach sú poriadky porobené, zákon o hospodárskych podujímateloch bude tohoto mesiaca uvedený do života. Podporuje robotníkov napomáhajúce spolky, dnes sa v krajine nachádzajú už v 34 právomocnosťach obecné fondy na podporovanie robotníkov; byly rozdávané odmeny sluhom a robotníkom. Za cieľu-primerané zamestnávanie sa s robotníkmi bolo odmenené 57 duchovných a učiteľov; plán pofahujúci sa na zabezpečenie robotníkov je už hotový. Postaral sa aj o to, aby malý gazda dostal kredit, tým cieľom napomáha gazdovské úverkové spolky.

Čo sa týče malých hospodárov, o tých sa vyslovil v tom smysle, že v jeho ministerstve od najnižšieho až po najvyššieho úradníka každý vie, že jeho politikou je napomoci byť predovšetkým malým gazdom, ktorí sú si najmieň vstave pomôcť. Jestli že sa ma niekto spýta -- hovorí minister -- že v jakom rade nasledujú u mňa úlohy, ktoré som si vytknul, vtedy odpoviem, že jako pri budove musí byť najprv základ položený a nemôžno začať stavbu pri streche, práve tak som toho náhľadu, že aj oblažovanie obyvateľstva treba započat od spodku. Jestli že sú tieto nižšie vrstvy

blažené, spokojné a majetné, vtedy bude sa vyvíjať a prekvitať celá krajina.

Proti latifundiám, ktoré sú zväčša fideikomissa alebo iným spôsobom zaviazané statky ozývajú sa hlasy už od dávnejších čias. Hlavne namieta sa proti fideikomissám, že takéto statky je raz navždy tak zviazaný, že nemôže prejsť ani do druhej ruky, ani nemôže byť podelený, žeby z neho mohlo vyžiť viac rodín. A predsa čím viac rodín môže vyžiť zo svojich zemičiek, tým je postavenie hospodárskej triedy prajnejšie. Ponevác ale fideikomissá ohromné tisíce jutár vytiahly zpod obehu, tým odňaly možnosť, aby čím viacerí prišli ku zemiám. O fideikomissách hovorí minister, že sa síce nehodia do dnešného právnického systému, pri posúdení ich musíme ale brať ohľad na štátne a národné záujmy. Vláda ďalšie fideikomissá povolí len výnimčne, a aj to len hory dovoľí zaviazať, aby čím mieň úrodných rolí bolo zviazané. — O majiteľoch latifundií nemusí sa vláda osobite starať, títo už aj svojou vzdelanosťou a postavením vedia si zeme svoje tak obrábať, aby z nich ťažili čím väčší ošoh.

Čo sa konečne týče štatistických dát, ktoré sú najmakavejším dôkazom zato, že minister orby všemožne napomáha záujmy poľného hospodárstva, môžeme poukázať nato, že dnes vláda na poľno-hospodárske ciele obracia o 8 millionov 700.000 korún viac než pred ôsmymi rokami. Vyratovať nejdeme, lebo sa to dľa čísel takrečeno ani vyrátať nedá, o koľko viac rozdáva semena, štepov, viničov; v jakej stupňovanej miere zariaďuje vzorné gazdovstvá, udomáčuje nové gazdovské plodiny, zaopatruje lepšie fajty atď. Na zalesňovanie holých strán kládie veľkú váhu. Tak na pr. roku 1895-ho zalesnené bolo 4076 kat. jutár, minulého roku ale 11.430 jutár holých vrchov posadené bolo stromkami. Následkom takéhoto rázneho vysádzania holých priestorov nielen mnoho rolí stane sa užitočnejším, lež aj dôchodok z hôr o niekoľko rokov sa značne zvýši.

Takúto všestrannú a osožnú činnosť vyvíja terazjší minister orby Darányi, začo ho miliony obyvateľov požeňávajú.

Slovo k rodákam.

Spolky sú vraj čertove volky. Tak rozumovali naši predkovia, za onoho času snád odôvodnene, dnes ale istotne na svoju škodu. Bol čas, v ktorom sa spolky len k napádaniám tvorily, teraz ale cieľom takých je obrana. Spoločná obrana mnohých oproti mohutným jednotlivcom alebo nezaslúženú prevahu požívajúcim vrstvám. Nuž ponevác len spoločnými silami je možno dnes nielen napredovať, ale vôbec čo i len udržať sa: tedy my spolkovanie sa občianstva vždy, všade a vo všetkom vítame, keď tože má cieľ šľachetný a prostriedky slušné a dovolené.

Vítame to čo vlastenci, lebo veď cieľupriemeranými spolkami mohutnie občianstvo a mohutnením občianstva upevňuje sa štát i zabezpečuje jeho trvanie. Vítame to ale i čo kresťania, lebo spolčovaním pestuje sa vzájomnosť, znásobňuje sa láska oproti blížnym a utvára sa spoločná podpora, ako najkrajší výplyv kresťanskej lásky. Lenže táto posledná všetko zaujíma a nič nevytvára, nielen cudzinca káže milovať, podporovať, vystríhať a brániť, ale aj nepriateľa. A len keď toto a takto koná, iba vtedy je kresťanskou.

A preto pravdu mal minister orby Ignác Darányi, keď poukázal na spolky ľudarmi pod názvom kresťanské konsumy založené, ale mnohých z kruhu svojho vytvárajúce, ako na také, ktoré nie shodu, lež rozbroj a rozvyklanie cieľa.

Po tomto zdalo by sa, že každý koho na neodškriepiteľnú chybu upozornia, usilovať sa bude striasť sa takej. A možno, že by to mnohí aj urobili, no nie tak ľudári. Títo neuznávajú žiadnej chyby, lebo neomylnými sa myslia, a prekrúcajú pravdu nepravdou a mámením.

Poukázanie na ich značnú chybu menujú nápadom, ktorý vraj minister orby nameril na kresťanské spolky. Ich mudrovanie znie nasledovne: «Slovom pán minister veľmi hnevá sa na kresťanské konsumy a výraz svojho hnevu nie prvý raz teraz podáva. Nemiestnosť ministrovho mudrovania ľahko je vykázat, lebo pri takomto mudrovaní ani v krajinskom rozpočte nemohla by mať miesto štátna podpora pre protestantsvo určená. Jestli totižto štát nemôže podporovať peniazmi dane platiacich rozličného vierovyznania jeden kresťanský spolok, tak podobne nemôže podporovať daňovými peniazmi katolíkov, grékov a židov ani cieľ vierovyznanské protestantov.»

Nuž hľa, toto je zas jezuitské mudrovanie, lepšie rečeno prekrúcanie ľudárske. Dost smutno je, že ľudári, ktorí by sa s katolicizmom stotožniť chceli, ačpráve ďaleko sú od toho, ako Varin do Jerusalema, tak veľmi horekujú nad štátnou podporou danou cirkvám protestansko-kresťanským.

Odhliadnuc od tej pravdy, že cirkev katolícka od štátu behom tisícročia nesmierne a milióny ročne donášajúce majetky dostala, kdežto z nej pošle protestantské cirkve z majetku svojich predkov sú vytvorené: len to jedno chceme pripomenúť, že práve ľudári sú to, ktorí, nevieme či úprimne, tvrdia a hlásajú, že základom štátu a jeho politiky má byť viera a náboženstvo. Nuž tedy oni by sa mali len tešiť a radovať, keď štát náboženstvá podporuje. Že to nerobia, dokazuje to len neúprimnosť ich tvrdenia i programu. Dokazujú oni tým, že nie viera a náboženstvo je ich ideálom, ale nadvláda kňazstva. No v tomto ich každý už prezrel, preto nejdeme sa o tom rozprávať, ale poukážeme na kuľhavosť ich príkladu. Čo povedal minister Darányi? Povedal to, že taký spolok, ktorý jednu triedu občanov zo svojho kruhu vytvára, ten nemôže byť celkom podporovaný. Nuž ale, keď ľudárske konsumy neprijmu každého občana do sväzku svojho, kto môže povedať, žeby to protestantizmus robil?

No ľudári potrebujú iba zádrapku, a im je aj každá dobrá.

Že veľká škoda je ale práve u nás a zvlášte v terajšej dobe rozbroje stvárať, to by veru mohol každý nahliadnuť. Nahliada sa to všeobecne vo verejnej mienke, nie ale — žiaľbohu — aj u zákonodarcov. Hrdí sme boli a chválili sme sa, že snem náš počujúc a porozumejúc hlas času, všeobecné rokovania o krajinskom rozpočte pomerne v krátkom čase dokončil a úfali sme sa, že podrobné rokovanie tiež tým spôsobom vecne a stručne bude prevedené. No sklamali sme sa. Od roku nakopená múdrosť, ktorá často je všetkým, len nie múdrosťou, prívalami dosť otrepaných rečí zaplavuje snemovňu a krajina marne čaká na ustálený rozpočet, a nevie kedy ozaj pride raz už čas na ostatné sūrne práce. O rozpočte tie samé veci nastolujú nepočetni ablegáti, ako čo by obštrukovať chceli.

Nuž nechce človečenstvo akosi napredovať.

Tisíce príkladov osožnej činnosti vidí, no nepripoí sa k nej, nepodporuje ju ani vtedy, keď badá, že bez pomoci zostane jalovou; ale kde zbadá vinu, bárs akú nepatrnú, ba čo len sebe menšiu chybu, hneď rútia sa húfy k súdu, vlastne k posúdeniu a odsúdeniu. Zábavu, vyrazenie hľadajú v škandáloch a päste svíjajú sa nad hlavami mužov k činom odhodlaných. «Nesúď a nebudeš súdený» hovosí sv. písmo, a len ten má právo prvý hodiť kameň na vinníka, kto je sám úplne čistý. Uctíť sa nutno vzájomne a v činnosti osožnej podporovať, len tak môže nám sviťnúť deň blaha, a nad vinníkmi nech súdia dľa zákonov verejné súdy a vrchnosti.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Delegácie. Svojho času boli sme sa zmienili o tom, že delegácie tentoraz budú na jar zasadať, aby čím skôr ustálily rozpočet spoločných ministerstiev na budúci rok. Z Viedne oznamujú, že delegácie svolané budú na 28. mája do Budapešti.

Pojednávanie rozpočtu začína ist rýchlejšie. Vyslanci nahliadli, že v záujme vlasti leží, aby rozpočet čím skôr bol vybavený, žeby sme sa tak mohli prichytiť k iným významným prácam. Tu sú delegácie, ktoré zasadnú už v máji; tu sú kvótové odbory, ktoré tiež musia čím skôr zase začať pojednávať, aby boly s prácou hotové v takom čase, aby ustálenia ich mohly byť ešte pred uplynutím júna v snemovňach pojednávane. Tieto vážne práce vyžadujú, aby vláda nebola hanebná v činnosti tým, že nemá odhlasovaný rozpočet. Ohľadom na toto, pojednávanie rozpočtu deje sa už teraz rýchlejšie.

Minister pri boku jeho veličenstva. S odstúpením grófa Emanuela Széchenyiho ministerský predseda prevzal na seba robotu aj tohoto ministerstva, tak že teraz pracuje za troch, asce je ministerským predsedom, ministrom vnútorných záležitostí a najnovšie spolu aj ministrom pri boku jeho veličenstva. Tolkoto práce neunesie dlhý čas, lebo ačkoľvek Széll veľmi mnoho unesie, predsa je aj on len človek. Jako počuf, ministerstvo pri boku jeho veličenstva chce ministerský predseda už najbližšie zaplútiť. Toto ministerstvo má udajne prevziať gróf Ludvik Batthyány, bývalý guvernér mesta Fiume.

Z Rakúska. Privykli sme už na to, že v Rakúsku z čista-jasna zvykli broma biť. Takýto broma aj udrel, ktorý ale netrafi nás, lež tých, ktorí ho chceli na nás zoslať. V rakúskej ríšskej rade zadal bol barón Škrbenický návrh, aby vláda bola upravená, žeby sa usilovala zmeniť tú čiastku vyrovnania, ktorá sa poťahuje na dovoz liehvy. Tento návrh prijala ríšska rada jednohlasne. Až veľmi zrejmé je, čo chcú Rakúšania prijatím tohoto návrhu docieľti. Tá čiastka vyrovnania totižto, ktorá sa poťahuje na dovoz liehvy z Uhorska do Rakúska, poskytuje vlasti našej výhody za tú čiastku vyrovnania, v smysle ktorej Rakúšania slobodne môžu dovážať k nám svoje priemyselné články. Múdri páni Rakúšania premysleli si vec a jako čo by boli len tí najčistejší Kocúrkovčania prijali taký návrh, aby sa tá čiastka vyrovnania, ktorá poskytuje Uhorsku výhody, zmenila, ostatné ale aby zostalo tak jako bolo. Človek musí skutočne až zasnúť nad toľkouto politickou múdrosťou rakúskych pánov vyslancov. Ani by sme neboli predpokladali, že sa v Rakúsku môže uliabnuť taká múdrosť. Pritom všetkom táto múdrosť má jednu slabú stránku, tú totižto, že myslí, že my Uhria nevieme ani do 5 načítať a tak tedy, že s tou najväčšou radosťou prikryjeme na to, aby sa z vyrovnania vyhodilo to, čo nám slúži k dobru, a

aby len to zostalo v ňom, čo obohacuje vrecká nenasytých Rakúšanov.

Lenže sa tentoraz škarede prerátali. Minister Darányi osvedčil sa, že Rakúšania alebo prijmu vyrovnanie bez všetkej zmeny, alebo v protivnom páde Uhorsko postaví hneď samostatné colné územie a neprepustí ani len kus evertičky cez hranice, kým sa nezaplatí dôvozová daň. — Tak páni Rakúšania! my sme tiež natoľko múdri, jako vy, keď vy nás chcete obrať, tak my tiež vieme, jako sa brániť.

Rakúska ríšska rada, keď odhlasovala návrh zákona o povolení rekrútov a keď vyvolila členov delegácie, bola na neistý čas odročená. S rakúskou ríšskou radou každá vláda robí pokus, či by sa nedalo s ňou niečo spraviť, a každá musí so žiaľom nahliadnuť, že rakúska ríšska rada nehodí sa k ničomu, lebo členovia jej nevedia iné, iba škandále robiť a najviac ešte na Uhorsko hromžiť.

Jak to ešte dlho pojde tak v Rakúsku, tak nepozostáva iné, jako absolutismus uviesť.

Z Afriky. Na bojišti nastalo teraz také dusné ticho, ako zvyklo bývať pred veľkou búrkou. Obe strany chystajú sa k rozhodnému boju. Hlavný veliteľ anglický maršall Roberts ako zaujal hlavné mesto oranžskej republiky, hneď v proklamácii vyhlásil, že v republike sú páni Angličania a vyzval Búrov, aby složili zbraň. Predseda tejto republiky ale napomenul Búrov, že kto složí zbraň, toho dá ako vlastizradcu zastreliť. Budú teda nasledovať v najbližšom čase rozhodné krvavé boje, ktorým bude zpečatený osud obúch republík afrických.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 14. marca. Na dennom poriadku je pojednávanie rozpočtu ministerstva orby. Anton Bauer hovoril o úpadku gazdovskej triedy a príčinu toho úpadku vidí v tom, že gazdovia ani najmenej nešporujú, lež trovia bezmyselne a nerozmyslene, karty hrajú a vystrájajú prepých. Július Szinay príčinu všetkého zla vidí len v spoločnom colnom území. Uznáva, že minister prísne zakročil proti falšovateľom vína, prosí ho, aby aj naďalej tak prísne stíhal týchže.

Teraz sa ujal slova minister orby Darányi a odpovedal na námietky prednesené dosavádznymi rečníkmi, popri čom poukázal na to, čo všetko spravil v prospech pozdvihnutia poľného hospodárstva. V oči tým chýrom, že uhorská pšenica nenie dnes už viac tak dobrá, jako bola pred rokama, dokázal, že ešte aj dnes uhorská pšenica je najlepšia na celom svete. Aby svet videl, jak dobrá je uhorská múka, na parížskej svetovej výstave postaví aj pekáreň, v ktorej sa budú piecť rozličné pečivá z uhorskej múky. Jánovi Molnárovi, ktorý žiadal, aby vláda zadala návrh zákona, ktorý by vyslovil, že sa istý majetok nesmie sekvestrovať za žiadnu dlžobu, odpovedá, že zákon bráni predaj gazdovské stroje malého gazdu počas žatvy; prisľubí, že vláda v tomto ohľade náchylná je aj ďalej ist, ale len potiaľ, aby ne-

zabila úplne kredit malého gazdu, čo by nevyhnutne nasledovalo, keby bol vyneseny zákon, že zeme malého gazdu nemožno sekvestrovať za žiadnu dlžobu.

Viacerí vyslanci hovorili o nahradení strednej hospodárskej triedy, o tom nemôže byť ani reči, hovorí minister, lebo túto triedu treba na nohy postaviť. Ohradzuje sa proti tej obvine, že by sa on staral len o veľkostatkárov. Prv v Uhorsku nikdy nebolo reči o veľkoma malostatkároch, lež o gazdoch. Jeho politikou je najprv pomôcť malému človeku, malému gazdovi, ktorý sám sebe pomôcť nemôže a ponevác títo sú základom hospodárstva, teda najprv treba upevniť fundament a potom stavať dom. Potom vypočítal, čo učinil v záujme malých gazdov: zakladá knižnice, dáva vydržiavať poučné prednášky, zbožie zpeňajújúce spolky len tak dostanú podporu, keď členami tých spolkov sú zväčša malí gazdovia. V tridsaťoseť stoliciaoch sú už základiny k podpore robotníkov. Plán poisťovania robotníkov je už hotový. Sprostredkovanie práce je v dobrej koľaji. Ročíte o 8,700.000 korún vydáva viac k napomoženiu malých gazdov než sa dávalo pred r. 1894. Záujmy gazdov v obchodných smluvách, ktoré sa v blízkej budúcnosti obnovia, ochráni ešte silnejšie. Potom prehovoril ešte o agrarisme to jest, o tom smere hospodárskej politiky, ktorá má za cieľ napomáhať gazdov na ujmu ostatných tried obyvateľstva. Jestli pod týmto slovom má sa rozumieť úzkoprstosť, záujem jednej triedy, hovorí minister, tak agrarismus od seba odmieta, jestli sa ale pod tým rozumie pozdvihnutie záujmu hospodárov, tak v tomto šľachetnom smysle slova je agrárom. *Ale musí sa ohradiť proti tomu, aby sa isté nadužívania namereňé k vykoristeniu ľudu kryly zástavou liberalismu.* To môže riecť on, ktorý od 20 rokov v prvom rade bojoval za liberalismus. Proší prijatť rozpočet. (Pochvala, éljenovanie, potlesk.)

Na konci zasadnutia Štefan Rakovszky interpeloval ministra vnútra v záležitosti vyzdvihnutia z úradu liptovského vicešpána Palugyayho.

Minister Széll čuduje sa Rakovszkému, že nevyčkal čas, keď on čo minister vnútra rozhodne v tejto záležitosti. Nateraz môže len toľko odpovedať, že je vyšetřovanie skončené, a že vyzdvihnutie vicešpána z úradu bolo notrebne v záujme vyšetřovania; vyzdvihnutie však neznamená výrok nad vicešpanom.

Rakovszky a celý snem vzal odpoveď v známosť.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 16. marca. O rozpočte ministerstva orby hovoril dnes prvý gróf Alexander Benyovszky, ktorý sa ponosoval, že gazda má malý kredit, ťažko dostane peniaze, a keď i dostane: musí platíť veľké úroky.

Béla Bernáth hovoril hlavne o vinárstve, o nemočiach révy a odporúčal ministrovi orby, jaké viniče by mal rozdávať na jednotlivé vidieky. Pripomenul, že v Amerike používajú delá k tomu cieľu, aby pomocou nich sobnali oblaky a tak dostali dážď, takéto pokusy mali by sa aj u nás diať. Proti talianskemu vínu žiada povýšenie cla.

Rudolf Pááer žiada vyvinutie väčšej činnosti v záujme Rusínov. Podáva resolúciu, aby sa zhotovila štatistika prisťahovalcov, aby sa vedelo, koľko prišlo do krajiny, s jakým majetkom, jakéj vzdelanosti, národnosti, viery, zamestnania a koľko z nich složilo prísahu uhorskému poddanstvu.

Barón Ludvik Solymossy žiada vynesenie zákonov cieľom sriadenia robotníckych pomerov. Zastáva záujmy gazdov oproti špekuláciám parných mlynov. Považuje za smiešné, že chcú zastaviť muožerie fidei komissov, podobne za nešťastnú myšlienku považuje rozdrobenie veľkých majetkov, tak zvaných latifundií; keby sa tieto veľké majetky rozdrobili, to by napomohlo len šírenie socialismu.

Peter Marjay hovoril o polepšení pomeru medzi gazdom a robotníkom. Vydržiavanie hospodárskych prednášok a vydávanie poučných spisov drží za veľmi potrebné. Eugen Szentpály celkom na krátko rozpovedal, že žiada pre svoj okres býkov na plemeno, hospodárske prednášky a zakladanie viníc. — Zatým predseda oznámil, že ministerský predseda zadal návrh, aby zasadania snemu, kým rozpočet nebude vybavený, trvaly o jednu hodinu dlhšie, t. j. do 3-tej hodiny odpoľudnia.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 17. marca. K rozpočtu ministerstva orby hovoril dnes prvý Jozef Pukovics, ktorý zaoberajúc sa s položením hospodárov, poukázal na nedostatok odborných známostí u hospodárskej triedy, a žiadal ministra orby aby mal na starosti rozširovanie odborných známostí hospodárov. Jeho presvedčením je, že čím väčší bude sa vyvíňovať hmotný a duševný život i jednotlivých národností, tým väčší budú sa pridržať uhorského štátu, v jehož hraniciach došly k blahu a majetku. (Eljenovanie.)

Edmund Barta poukázal na to, že v Rakúsku prijala ríšska rada návrh, aby bola zmenená tá čiastka vyrovnania, ktorá sa potahuje na slobodný dovoz statku z Uhorska do Rakúska. Spytuje sa, či vláda bude vstave záujmy Uhorska dostatočne brániť.

Gejza Makfalvay hovoril o dochovávaní koní, prizvukujúc potrebu toho, aby vojenský árár kupoval kone direktne od gazdov. Žiada, aby o chove koní vydávané boly poučné knižočky.

Gróf Štefan Tisza povedal obšlrnu reč, v ktorej sa zaoberal s osadníctvom, poľným hospodárstvom, so srovnaním záujmov obchodníkov, kapitalistov a hospodárov. Jako heslo pre poľných hospodárov odporúčal spoluúčinkovanie s obchodnými kruhmi. Potom hovoril o reformách burasy.

Zatým prijal snem návrh ministerského predsedu, aby zasadania snemu počnúc od pondelku trvaly do 3-tej hodiny.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 19. marca. Na dennom poriadku je ešte vždy rozpočet ministerstva orby. Jozef Telegdy chválil ministra, že sa mu podarilo malých gazdov k tomu mať, aby vstúpili v družstvo cieľom speňšzenia mlieka a mliečnych výrobkov. Franc

Major hovorí, že malí India preto upadávajú, lebo majú veľký kredit; ktorý malý gazda, alebo malý priemyselník podpísal zmenku, vechslu, tým si podpísal výrok smrti. Gróf Alexander Károlyi žiada prísne stlhanie každej úžery. Franc Justh za veľkú chybu by považoval, keby hospodárstvo na úkor priemyslu a obchodu, alebo tieto na úkor hospodárstva boly podporované. Žiada, aby taká akcia, jaká bola vyvinutá v prospech Rusínov, rozprestrená bola na celý podtatranský kraj. Chov dobytka odporúča vláde, do zvláštnej pozornosti. Rozpočet prijíma. Štefan Popovics hovoril v záujme lepšieho využítkovania lesov v Horvatsku. Franc Bessenyei zaujal sa hospodárov, aby mohli páliť špiritus, patriaci pod nižšiu daň. Hovorili ešte Blaskovics a Rohonczy, načo minister Darányi odpovedal na námietky rečníkov, dajúc každému uspokojujúcu odpoveď. S veľkým uspokojením bolo prijaté to osvedčenie ministra, že uhorská vláda pod žiadnou podmienkou nestrpí, aby bársktorý bod vyrovnania bol zmenený. Buď Rakúsko prijme celé vyrovnanie tak, jako bolo uzavreté, alebo bude celé vyhlásené za neplatné, v ktorom páde Uhorsko samostatne a neodvisle zariadi svoje hospodárske záležitosti.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 20. marca. Dnes bolo dokončené pojednávanie rozpočtu ministerstva orby, načo snem započal pojednávať rozpočet ministerstva osvety a náboženstva. K rozpočtu hovoril prvý gróf Aladár Széchenyi, ktorý odporúčal vláde, aby obracala hlavný zreteľ na kone pod sedlo, lebo u nás kupujú kone aj cudzozemské vojská. Lazár Sámuel žiada rozmnoženie gazdovských škôl. Gróf Alexander Andrássy zaoberal sa s otázkou vyrovnania. Franc Bessenyei odporúča ministrom, aby väčšiu pozornosť venoval polievaniu, z Uhorska vyteká ohromné množstvo vody, bez toho aby sme jej osov vzali. Edmund Barta upozornil ministra, žeby sa Rusinom mohlo pomôcť tým spôsobom, keby sa vyučili práci vo viniciach. — Minister orby odpovedal jednomu každému rečníkovi, načo bol rozpočet odhlasovaný.

Prešlo sa na rozpočet ministerstva náboženstva a osvety. Anton Lehotsky osvedčuje sa, že je presvedčený o vlasteneckosti národnosti. Proti škodlivej práci niekoľkých agitátorov najlepši prostriedok sú školy, v prvom rade ľudové školy, ktoré má vláda bez prestania rozmnožovať a zdokonaľovať, popri tom ale má nechať otvorené vráta aj obciam a konfessiam. Ktorá obec, konfessia následkom chudoby neni vstave školu samostatne udržať, tam nech pomáha štát. Na rozširovanie vzdelanosti donesené obete účtu, auktoritu štátu o moc lepšie pozdvihujú jak tu dnu tak na vonok, než čokoľvek iné. Rozpočet prijíma.

Vilhelm Boda vďačne odhlasuje výdavky na výučbu a na rozmnožovanie škôl. Rozhodne je proti vyučovaniu nemeckej reči v školách. Béla Komjathy hovoril zase o národnostnej otázke, dokazujúc, že sa niektoré obce slovenčia.

Zvestovanie . . .

V mori hriechov — v bahne viny
Upel, stonal, hynul národ,
No svitla jar, — v nej počal sa
Čistej Panny svätý zárod.

Sľutoval sa Boh nad ľudom,
Svojho jemu dáva syna:
Odpustené aby hriechy
A smazaná bola vina.

Prísnosť písma i zákona
Klesá, milosť keď vífazi:
Kde všeláska živí srdcia,
Niet tam zášti, niet reťazí.

Sväté slovo archanjela
Radosť Panne — ľudu hlása:
Nových slastí ráj sa chystá,
V ňom čistota, pokoj, spása.

Nuž k Bohu sa obráť každý
S úctou pred ním skloň koleno.
Za milosť mu vdaky vzdávaj
A oslavuj Jeho meno.

Vzdelávajme sa.

«Kto nedrží krok s duchom času, ten zaostane.» Tieto výstražné slová čítavame i počúvame vtedy, keď je reč o vzdelávaní sa ľudu, zriedka však počujeme, že obyvatelia tej alebo onej obce hornouhorskej učinili nejaké väčšie pokroky na poli všeobecnej vzdelanosti a pokroku. U nás na Horniakoch malý gazda hospodári ešte vždy tak, ako hospodáril jeho otec pred päťdesiat rokmi, priemyselník pracuje tiež tak, ako sa to od jeho majstra za svojich učňovských rokov naučil, slovom keď človek vstúpi do daktorej hornouhorskej dedinky, hneď na prvý pohľad spozoruje, že veru jej občania nedržia krok s duchom času a tak prirodzene zaostávajú.

Príčin tohoto zaostávania nášho ľudu je dosť, ale spomenieme len hlavné.

Predovšetkým prvou hlavnou chybou je, že je náš ľud novotám veľmi ťažko prístupný. Nechceme tým povedať, aby sa hnal za každou novotou, lebo z toho by mal škodu, ale za príklad uvedieme pluh. Železný pluh dokázal sa byť výtečným už pred dvomi-tromi desaťletiami a jak ťažko, jak pomaly zaopatrovali si gazdovia, ba ešte i dnes sú hospodári po Horniakoch, ktorí drevenými pluhami orú ťažkú pôdu svojich roličiek. Keď sa nejaká zodpovedná novota dokázala byť dobrou, vyzkúsenou, má si ju či gazda do svojho hospodárstva, či priemyselník do svojej

dielne čím skôr zaopatriť, lebo to leží v jeho vlastnom záujme. Vydaný groš za dokonalejší nástroj vráti sa mu do vrecku s peknými úrokami. Umelé hnojivá sa tiež gazdovi dobre vyplácajú, lacné vzorky jednotlivých kusov priemyselnej práce poskytl by nejednomu priemyselníkovi možnosť napredovania v jeho obore a ktože u nás používa tieto výhody novej doby k svojmu zdokonáleniu sa? Veru málokto. U jednej čiastky nášho ľudu niet žiadnej vôle ku napredovaniu a v druhej čiastke keď sa i najdu, čo by radi pokroky činili, nevedia kam sa majú o jedno alebo druhé obrátiť, alebo vôbec ani nevedia čo by im bolo k prospechu.

Prvou podmienkou napredovania a vzdelávania sa je čítanie časopisov a poučných kníh. Keď už na knihy niet groša, ale na dobrý časopis má byť. Z dobrého časopisu dozvie sa i čo sa deje v krajine i vo svete, i dozvie sa o jedných-druhých novotách. A tu vidíme zase jednu veľkú chybu u nášho ľudu a tá je, že časopisy málo číta, nevšima si poučných článkov, lež radšej ta ide do krémy a tam sa pri pohárku beseduje o klebetách ducha nijako nesošlachfujúcich.

Lež v tomto nenie vinou sám ľud. Vinou sú tomu i jeho niektorí synovia hľadiaci na svoj vlastný záujem. Čo v žiadnom čestnom časopi-

sectve krajiny, ba snáď celého sveta nenájdete, to nájdete v časopisectve slovenskom. Sú totiž časopisy, ktoré sa radi zovú ľudovými, ktoré ale držiač len svoj vlastný zisk pred očima, neštítia sa na spôsob falošného kupca zjavne odhovárať ľud, aby tie alebo iné noviny nečítal, ale len ich. Nuž či je redaktor takých novín úprimný priateľ ľudu, keď chce aby sa náš ľud len *jednostranne*, len dľa jeho pochopov, dľa jeho mienky vzdelával? Nuž či je on *neomylný*? V tomto je tá *nežištná* láska k ľudu? — Vyzerá z toho vačok až k polutovaniu. Ustavične čítavame po jednotlivých novinách výstrahy, aby náš ľud Opravdového Kresfana nečítal. Prečo? Veď verejne sa uznalo, že Opravdový Kresfan píše *pekne*. Zaiste len preto, že časopis náš otvára ľudu oči nad jednaním protivných časopisov pracujúcich vo vlastný zisk. My nikdy neriekli sme, aby ľud náš iné časopisy nečítal. Nebolo by to v jeho prospech, lebo v tom páde jeho vzdelanie by bolo len jednostranné, no a to vie už i každý školák, že čím viac rozličného číta, tým viac vie. A my viac príčin mali by sme odhovárať ľud od tých časopisov, ktoré nikdy nič pekného nenapíšu o tej vlasti, ktorá je rodnou zemou a živiteľkou všetkých nás bez rozdielu reči a viery, — ale nepremeškajú nič takého sdeliť, čím by svoje vlastné hniezdo mohli hodne pospiniť. No nečiníme to, lebo sme pevne presvedčení, že náš ľud náležite vie oceniť smer tých časopisov a chuťky tých neomylných redaktorov. Že náš ľud nekloní sa k tým časopisom, toho dôkaz vidíme v kriku tých samých novín, že odhovárajú ľud od nášho časopisu, čo zaiste robia len preto, aby mohli udržať náš ľud v tme jednostrannosti. Kto nežistne zastáva záujmy ľudu, ten sa nebojí mienky druhého časopisu. Pravdu podvrátiť nemožno. Chlapci sa zvykli odhovárať, aby toho alebo onoho, len preto, že sa na neho jeden hnevá, nebrali do spoločnosti.

Nuž veru za takýchto pomerov ťažko sa je vzdelaf nášmu ľudu, keď v jeho reči vychodiace noviny zakazujú mu čítanie časopisov protivnej mienky. Smutné svetlo hádže to nielen na tie noviny, ale zároveň také pokračovanie v smutnom svetle by predstavili každého toho, kto by prijal takúto sobeckú, strannícku radu na svoju vlastnú škodu.

Čítajme a vzdelávajme sa všestranne a čo je dobré, použime vo svoj prospech. Strannícke rady novovekých «priateľov ľudu» ale neposlúchnime, lebo tým by sme i ďalej trvali vo tme, ktorá je tým «priateľom ľudu,» — zdá sa, — veľmi potrebná.

DOPISY.

Hradište (okres senický), dňa 8. marca.

Ctený Pán Redaktor!

Ponevác som v našom milom časopise Opravdovom Kresťane z našej obce dopisu ešte nečítal, preto chytám pero do mojej ťažkej sedliackej ruky a prosím pána redaktora, aby ráčil popriať miestočka mojím riadkom.

Voľba obecného predstavenstva previedla sa za veľkej zvedavosti dňa 7. marca. Zvedaví sme boli na výsledok voľby obzvlášť rychtára, lebo u nás by sa našlo rychtárov aj pre desať obcí. Voľbu zahájil senický pán slúžny, ktorému pomáhal pán notár Jabloniczky. Na miesto rychtárske kandidovali boli traja: Ján Šutta, Tomáš Krštenik a Juraj Barcaj. Pravda každý z kandidátov mal svojich prívržencov a tak pán slúžny nariadil hlasovanie. Výsledok hlasovania bol, že najviac hlasov obdržal Juraj Barcaj, ktorý je teraz našim novým rychtárom. Bývalého rychtára Jozefa Sekáča, ktorý za 15. rokov statočne a pekne zastával rychtársky úrad, zvolili sme si za kassíra. Za podrychtára zvolený bol Juraj Masar; za prvého úradského Štefan Vulgan, za druhého Ján Masar; za hajtmána Ján Barcaj a za vicehajtmána Martin Kondrk. Po voľbe, ktorá sa previedla v peknom poriadku, pán slúžny k novovyvolenému úradu mal krátku reč, v ktorej napomínal úradských na verné plnenie svojich povinností k blahu obce a krajiny.

Ináč niet u nás nič zvláštneho nového. Jaro sa nám skoro bolo ukázalo, už sme aj orali po poli za spevu vtáčkov, ale nastalo zas chladné počasie, vtáctvo utichlo a my sme prestali orať. Myslím však, že chladné počasie dlho nepotrva, lebo lúče jarného slnka zas začínajú teplejšie pribievať. Zimu sme mali nestálu. Na fašiangy, keď sa mali svatobníci sankovať, miesili sa po blate, ale to nerobí nič, veselým ľuďom všetko ujde. My u nás krem psoty máme sa dobre, politických trení u nás niet, lebo od ľudovej strany máme pokoj. Čitateľom „Opravdového Kresťana“ vinšujem dobré zdravie. Budúce sdeliť viac. (Vďačne uverejníme. Red).

S Bohom!

Štefan Král, ml.

Rovné, dňa 18. marca 1900.

Slavná Redakcia!

Behom krátkeho času bolo z nášho Rovného viac dopisov uverejnené v časopise „Kresťan“. Čo sme sa v týchto dopisoch dočítali, bolo všetko, len nič chvályhodného.

Nám dobre známi dopisovatelia pod názvom „Krivonos“ svojim spoluveriacim všelijaké pravdy aj nepravdy nastolili.

Redakcia „Kresťana“, ktorá pod výrazom „krivonos“ v dopise podotknuté osoby za židákov držala, ne-

bola spokojná s tým, čo dopisovatelia svojim kresťanským spoluobčanom do očí nahovorili, lež doplnila to takými planými výrazmi, že každý Rovňan, vlastne kto má riadny nos a kto také hriechy, jaké boli v dopisoch vyrátané, na svojom svedomí nenosí, musel sa srdečne zasmiať.

Samo sebou sa rozumie že len nám, ktorí naše pomery dobre známe, bolo do smiechu, keď sa hriechy a všelijaké zakázané skutky, o ktorých sme vedeli na koho sa potažovali, pripisovali celkom iným osobám; tí ale, ktorým sú naše pomery neznáme, istotne za tie v dopisoch spomenuté hriechy výlučne židákov v podozrení držali, a že je tomu tak, o tom mal som priležitosť aj sám sa presvedčiť, ktorá okolnosť ma k tomuto dopisu pohla.

Pred viac týždňami bol som náhodou v Pezinku víno kupovať. Prijdem k jednému Pezinčanovi, u ktorého mi poradili asi 30 hektolitrov dobrého vína kúpiť. Keď som sa tomuto odporúčanému Pezinčanovi predstavil a keď jeho manželka počula spomínať „Rovné“, hneď sa nám do reči zamiešala a jako je to pri každej ženskej, čo najhlbšie v srdci nosí, to má hneď aj na jazyku, spýta sa ma zdvorile, či som ja nenie židák. Ponevác na mojej tvári bolo vidno celkom riadny nos, ľahko mi bolo túto zvedavú paniu uistiť, že som nenie žid, čomu som mal zaďakovať, že sa mi podarilo všetko víno, čo ten Pezinčan mal, za zodpovednú cenu kúpiť. — Po skončení tejto kúpy dali sme sa do obširnejšieho rozhovoru, pri ktorej príležitosti som sa jej opýtal, čo jej vlastne na tom záleží, jakého som ja vierovyznania a prečo je na židákov taká rozhorčená? Dala mi tú jednoduchú odpoveď, žeby ona rovnanskému židákovi víno nepredala, lebo vraj v Rovnám židáci passy falšujú, zdochlé sviňské mäso predávajú, zo zakázaného stromu Evy ovocie požívajú, kresťanským mäsiarom jatky do rieky premetajú a všelijaké tomu podobné hriechy na svojom svedomí majú. Keď som jej odpovedal, že toto židáci nespravili, lebo jako rovnanský obyvateľ by som musel o tom vedieť, dala mi odpoveď, že to vraj musí byť pravda, lebo to aj v „Kreštane“ stálo. — Keď myslíte — odpovedal som jej — že čo v „Kreštane“ stojí všetko pravde zodpovedá, ste na veľkom omyle. Však v Rovnám tiež „Kreštana“ čítavame, lebo nám ho za darmo posielajú, my ale to, čo „Kreštan“ tára do povahy neberieme, lebo je to známa vec, že úlohou „Kreštana“ je aj na tých najvzdelanejších a najctihodnejších ľudí špiníť len preto, žeby našich spoluobyvateľov uhorských jedného oproti druhému pobúriť mohol. Môžem vás aj o tom moja drabá pani presvedčiť, jak máte nekjakého nepriateľa, môžete ho, trebárs je kresťanského náboženstva, v „Kreštane“ jako chcete špinave opísať, len ho krivonosom pomenujte, ba ešte aj sama redakcia mu toľko nabrzga, koľko sa len do neho zmestiť môže.

V ďalšej rozprávke som jej všetky rovnanské pomery objasnil a keď som ju aj o vzdelanosti našich židovských spoluobčanov dôkladne presvedčil, uistila ma, že viac „Kreštana“ čítať nebude, a nabudúce svoje víno

trebárs aj židákovi predá. Po skončení tohoto rozhovoru išiel som ďalej víno kupovať.

Ponevác tento rozhovor znázorňuje terajšie pomery, v jakom smere „Kreštan“ proti spoluobčanom búri, prosím slavnú redakciu tenže úplne uverejniť.

Prítomne aj tá okolnosť zaslúži spomenutia, že keď sa naši katolícki spoluobčania od dopisovateľov poťažne od redakcie „Kreštana“ v ich cnosti tak nemilosrdne urazenými cítili, prinútení boli na redakciu s poníženou prosbou sa obrátiť, žeby vraj na krivonosov nešpintala, lebo tým nie naši židovskí obyvatelia sú v ich cnosti urazení, lebo židáci v Rovnám nič takého nespáchali. Teda jazyková palica „Kreštana“ netĺkla židov, ale nešanobne uderila svojich najprajnejších predplatiteľov.

Na tieto prosby v 10. čísle „Kreštana“ čítali sme nasledovnú poznámku: My viac z Rovného dopisy uverejniť nemôžeme, vidíme že v Rovnám medzi katolíckmi nenávisť a naruživosť panuje, dopisy sú teda stranné niektorí šinfujú na židov a niektorí aj na katolíckov, ba aj na židov a katolíckov dohromady. Že teda nenie dobre na krivonosov špintaa, keď sú tíže nenie židmi, dosvedčila aj táto poznámka.

Ponevác som nenie náchylný zaoberať sa s dopisovateľmi „Kreštana“ a vôbec s tým čo „Kreštan“ o vzdelaných občanoch píše, končím môj dopis a zostávam slávnej redakcii ponížený slúžobník a dobrý priateľ

St...r.

Klin (od Námestova), v marci.

Vysokoctená Redakcia!

Žijem, aby som povolaniu človeka i úradu svojmu pred Bohom i pred ľuďmi zodpovedal. Presvedčil som sa, jak šťastný je spokojný a jak nešťastný je nespokojný človek. Videl som, že je pravda proti úžerníkom a z hora odmena za trpezlivosť.

Skromnosť a vytrvalosť v dobrom i v práci, činí človeka blaženým na tom svete.

Bezhraničné baženie za ctou strpčuje život, a do zúfalstva uvádza spolublížnych.

Tak naši, zväčšej čiastky nespokojní, za ctou bažiaci, ale aj v zúfalstve postavení a schudobnelí hľadajú utíšenie svojej mysle tam za vlniacim sa morom v Amerike. Opúšťajú svoju milú rodinu s plačom. Ó, jak strašný je to osud pre manželku, manžela i dieťky, ktorí sa takto lúčia; svojeť, vlast i obec opúšťajú, sám Pán Boh zná, či nie na veky.

Muobí robia to z ľahkomyselnosti, lebo nevedia položiť úzdu svojej nespokojnosti a baženiu po peniazoch, ktorí so smrťou zápasiac zárobky svoje zaháľajúcim sem domov k ľahkomyselnému premárnenu posielajú. Pravda, robia to v tej nádeji, že navrátiac sa nazad, nájdú polahčenie a oporu v odložených zárobkoch svojich, ale náramne sa klamú.

So stránky vrchnosti sa sice mnoho koná k zamedzeniu tohto vystahovania u nás, ale nič nepomohlo, až teraz počína klesať ich počet, keď čujú a čítajú z listov

svojich príbuzných z Ameriky, že vern šťastlivý je ten, kto sa doma pri svojich uspokojuje, pracuje v spokojnosti a miernosti.

Jak veľkú zásluhu nadobúda si taký človek, ktorému stojí v moci ľud k pracovitosti, miernosti a spokojnosti povzbudzovať.

Naša, pred pár rokami zväčša pláteníkami obývaná obec, kde sa na gazdovstvo málo dbalo, patrí dnes medzi tie najprvšie gazdovstvo rozumne sprevádzajúce obce. Áno, lebo tuná príkladné predstavenstvo nehľadá so založenými rukami, ale s roka na rok hľadá žriedla k pozdvihnutiu svojej obce.

V prvom rade samo predchádza príkladom, jak v rozumnom obrábaní rolí, tak aj v zúrodňovaní pôdy.

Už viac rokov zadovážuje kostenú múku z prvej ruky takmer pre celú obec, ktorá nemalo napomáha k zväčšeniu úrod a umelého krmu.

Založilo stromovú škôlku, vysadzovať ide na viac jutroch odkúpeného pozemku lesné stromy; stavia prepotrebný mlyn a v miestnej ľudovej škole všetko možné a potrebné urobí, len aby dobro svojej obce zveľadilo.

Dnes práve odoberali sme obecnie účty z minulého roku, ale až k nášmu prekvapeniu našli sme, že dodatočne präliminované peniaze na školskú stavbu a na dva rôzne plemenáky nielen že nespotrebovali, ale ešte aj zvyšok vedeli preukázať.

Na čele tohto nášho dobrého úradu je ďaleko známy dobrák pán Karol Szkyčák veľkokupec, gazda a rychtár náš, pri ňom pán Jozef Úradník gazda a náš podrychtár.

Pri takomto pokračovaní úradu sa pomaly osladí stav občanom a zredne vyvandrovanie.

Daj Bože, aby sme v spokojnosti, nasledujúce príklady dobrých ľudí, žili čo bratia a sestry jednej matky Uhorska; netúžili po cudzine, márnosťach ľahkomyselníkov a úžerníkov. Do videnia!

L'udár.

BESEDNICA.

Bol som človek!

Ešte sa snáď nikdy tak ťažko nelúčil z objatia bielych, mäkkých rúk. Pobožkal to maličké v kolíske spiace dieťa, dlho sa dívajúc naň tak boľastne, jako čoby ho ozaj posledný raz videl.

Štyria matrózi nechytli ťažký kufor a išli s ním pomaly. Zobrali všetko, čo potreboval pán kapitán na osem týždňov.

Ešte raz objal plačúcu manželku svoju a rýchlym krokom odišiel.

Práca šla rezko. Batožina, potravné články sú už všetky na svojich riadnych miestach, ešte sa len vodou zaopatrujú. Potom došli cestovatelia, ktorí smutni, ktorí veselí dľa toho, jaký cieľ má ich cesta: opustili svoju drahú domovinu.

Už bolo všetko hotové. Kapitán stál tam na veliteľskom moste a bystrým zrakom skúmal nákladisko, palubu, či je v poriadku; zavolať dačo do trúby, načo nasledoval ostrý hvizd a nákladná loď sa pohla. Jako vyšli z prístavu, loď už na spôsob labute krájala vlny; vždy zďalšia bolo vidieť vežu malého námorného mesta, až konečne i tá zmizla.

Jedna časť cestovateľov usadila sa na palube. Čítali, vyprávali sa, pojedni si ticho nôtli, iní zas do radov sa ztláčiac hrou chceli dlhu chvíľu zahnať. Len veliteľ sedel nemo, nehnúť sa ani s miesta a obzeral ďaleký kraj. Tak sa zamyslel nad tou tmavou farbou vody a nad modrou oblohou, jako čoby bol obdivoval belasé oči svojej mladej manželky. Poskakovanie drobných rybičiek síce zaujalo na okamih jeho myšlienku, ale len preto, aby sa ešte potom navrátil k pôvodnému predmetu.

Už boli piaty deň na ceste. Všetko išlo dobre, v poriadku. Ustavičné jasno, úplne bezvetrie hovel cestovateľom. A predsa! Kormidelník pomaly, zamyslene obracal koleso a bojzlivou tvárou skúmal, neukazuje-li sa na oblohe obláček. O veľa viac žil na slobodnom, nežli by nebol znal tisícere vrtochy prírodné. Už pri obede hovorieval hlavnému strojuškovi, že sa mu nepáči táto ustavičná jasnosť; úzkostlivo hľadel na slnko a na zelené vlny, lebo znal dobre, že keď ten veľký zlatý okruh vylúdi slzy z očí ľudských, že veru vtedy neni ďaleko dážď a víchor.

Skúsený plavec sa nezklamal. Už v popoludňajších hodinách drobné, snahobiele obláčky pomútily Boží súzvuk. Najprv len poriedku, potom sa hustejšie objavovali a jedon k druhému zblížovali, aby sa tak podvečer spojily a zatiahly hviezdnatú oblohu.

Dážď začal pomaly, len tak osievave padať, sotva že ho bolo badať. V kajutách zdržujúci sa cestovatelia ani o tom nevedeli. Kapitán bojzlive hľadel na drobné morské zvieratá, ktoré sa vždy hustejšie objavovali na povrchu vody.

— Víchor je istý — hovoril.

— Aj ja to cítim — odvetil veliteľ. To bola celá ich rozmluva; potom sa prichytili ku konaniu všetkých ochranných prostriedkov, aby ich pohroma nepripravených nezastihla. Dážď už pár hodín padal. S paluby sa len tak cedila voda. Zrazu, jakoby Správca všetko iné bol pomysľal, príval utíchnul. Povstal vetor a to ešte poľnočný. Celé mužstvo pracovalo na palube; komu sa ale práce nedostalo hneď, ten čakal, kedy príde naňho rad. Vlna stíhala vlnu. Boli všetci do nitky mokří. Neraz sa chytli štrankov, aby ich návala vody do tmavej hĺbokosti nezrútila. Ale preto zmužile pracovali. Ani jedon nechcel za druhým zaostáť.

Kapitán stál neohrozene pri skvelom svetle magnesiumových fakiel, nedesiac sa nebezpečenstva. Je on silný, dôsledný človek, taký, o ktorom hovoria, že je rázny. Práve tak nevypustil z ruky koleso ani kormidelník, riadiac loď a čakajúc, čo rozkáže kapitán. Samá oceľ, statný človek, radšej zomre, jako by mal povinnosti svoje zanedbať.

Zrazu povstane v spodnej časti lode jakýsi krik, tak sa zdá, čosi sa stalo. Bez duše, s rozčulenou tvárou beží jeden matróz k veliteľovi. Zaiste sa prihodila dajaká nadobyčajná vec. Zajakave rozpovie, čo odkázal dolu zamestnaný správca.

— Prelomilo sa jedno brdo, voda sa ohromne valí do najspodnejšej časti lode a pumpovníci nestačia pracovať.

— Na dno lode! znie rozkaz. Mužstvo strkajúce jeden druhého pádi úzkou chodbou. Všetko sa prichytilo ku zahataniu diery a odstráneniu vody. Ale daromné bolo namáhanie, toľko vody neboli vstave vypumpovať, koľko natieklo dierou. Kapitán sa znovu objavil na palube.

Vetor dul ďalej, metajúce sem-tam loď jak nejaký člnok.

— Dolu s člnkami!

Dakoľko matrózov vyrúti sa ku povrazom, iní budia cestovateľov, zaháňajú ich na palubu, aby ich nestihla spiacich povstať mohúca katastrofa.

— Veľa ich je, veľmi veľa, — mrmlal veliteľ — nezmetia sa ani čo bude dvakrát toľko pliek. Stisk je ohromný, nemajúce ani pochopu o tom, jak veľké nebezpečenstvo hrozí. Len kapitán bol na čistom, ale ani slovom, ani hnutím nič neprezradil. Tam stál neohrozene. Jeho všetky rozkazy v tejto chvíli sa smerovali, aby mohol cestovateľov ochrániť. Pltky, loďky boli už plné cestovateľmi; loď sa už kvapne norila a ešte vždy veľa cestovateľov čakalo na odvezenie.

Horekovanie ženských, nárek detí a klnutie mužských zapríčinilo babylonské pomätenie. Každý myslel na svoju ochranu.

Len kapitán bol pokojný, až dotiaľ, kým správca so zúfalou tvárou neoznámil, že bezprostredné nebezpečenstvo už dorazilo. Len vtedy zmenil tvár svoju. Stisnutými perami radil sa sám so sebou.

— Na vodu s hlavnými trámami!

Sekery bliskaly, mocné dreva prašaly, jeden sťažen za druhým padal do vln, zapríčiňujúce padnutím svojím pekelný hrmot, ktorý však prevýšilo volanie zúfalcov o pomoc.

Kapitán zrazu zmiznul . . .

Na druhý deň matrózi tade plávajúcej lode vyťahovali mrtvoly, tieto pobrali na palubu, podobne i v loďkách a na pltkach byvších cestovateľov, mužstvo a zanorenej lode kapitána.

Noviny veľa písaly o tomto páde. Dľa jedných počet mrtvol prevyšoval sto, druhé znaly sice len o štyridsiatich, ale všetky sa v tom shodovaly, že hrešily kapitána, ktorý, aby sám seba zachránil, opustil to miesto, kde mal dotiaľ vytrvať, kým nebude každý na bezpečnom mieste.

Smutne to čítal tento zronený človek, ešte smutnejšie vzal v známosť, že ho zapravotili.

Sudcovia v čiernom rúchu, prisažní sútrpne hľadeli tam v súdnej sieni na neho. A skutočne bol polutovania hodný. Nakoľko upadnul za ten mesiac!

Pravotár prečítal obžalujúce punkty a žiadal prísny trest. Žiadal potrestať kapitána za smrť ľudí nepozornosťou zapríčinenú, za úmyselné ničenie cudzieho majetku.

Kapitán oproti tomu odvolával sa na zákony, na ľudské práva; približovanie sa nebezpečenstva, pud udržovania života, to bolo to, čo — dľa jeho náhľadu — toho človeka k tomu primalo, žeby v poslednej chvíli skočiac do mora, hľadal zachránenie svojho života na plaviacich sa brvnách. V utešenej reči vylíčil, že keď sa k tomu odhodlal, že v ten čas už i tak nemohol druhým pomôcť, lebo už nemal viac naporúdzi pltky a člny.

Na mocnú repliku pravotárovu každý pohyb prisažných to prezradzoval, že bárs futujú úbohého kapitána, ale pravdu predať má žalobník.

Ešte mali cez jednu formalitu prejsť. Predseda sa spýtal, má-li obžalovaný ešte dačo riecť v svojej vlastnej obrane.

— Prosím slávnu stolicu aj vás páni prisažní, mal by som dakoľko slov.

— Nech sa páči!

— Ešte sa zaiste pamätáte na to nešťastie, ktoré sa pred dvomi rokmi udalo. Aj tú loď som ja viedol. Celé romány písali vtedy o mojej smelosti, a mojom opovrzení smrti a snád ma tí sami najlepšie vychvaľovali, ktorí ma dnes preklínajú. Ani dnes som nezaostal v povinnosti a odvážlivosti, jako vtedy. Ale teraz sa prihodilo dačo iného. Jako som pri posledných mojich poriadkoch zbadal zúfalý stav nešťastných cestovateľov, vidím, jako jedna matka pritiska ku sebe svoje malé dieťa, skutočný boj vedúc oproti celému davu ľudstva, jako prosí, plače, modlíka a len o také miestočko prosí, kde by sa to dieťa vmestilo. Vtedy mi zišla na um tá, ktorú nadovšetko milujem. Prišli mi do pamäti všetky nesnádze môjho života, znal som minulosť a nazdal som sa vidieť prítomnosť. Videl som svoju modlu, svoju manželku, jako sa bez pomocníka otrhaná, hladná tmolí po ulici. Videl som, jako pritiska k nádrám to úbohé malé dieťa, svoju sirotu, to dieťa, jehož otec na nič nemyslel, len na svoju povinnosť. Čul som horký plač dieťaťa ako hladom morené prosí o chlieb. Pociťil som duševnú bolesť mojej opustenej manželky, čo trpí, lebo nemôže dať svojmu jedinému dieťaťu ani kúsok chleba. Nie! To nebude, to sa nesmie stať! V tejto chvíli som potom zapomenul na všetko iné, jediná moja myšlienka bola tá, aby moje dieťa, môj malý syn mal každodenný chlieb.

Jedna veľká, ťažká slza sa mu vynorila z očí. Potom znovu započal:

— Oslobodte ma, páni prisažní, veď som nič zlého neučinil a už som aj poteraz kajal za to, že som neznať oddeliť srdce od môjho rozumu. Jediná moja chyba je tá, že — som bol človek!

Slziac načúvali jeho reči, ani jedno oko nezostalo suché a oduševnene privolávali prisažným na slávu za vyhlásenie kapitánovej nevinnosti. A. R.

HOSPODÁRSTVO.

O rozumnom opatrovaní a volení druhu dojných kráv.

Keď s nastúpením jary pozorujem jednotlivé kravy, ktoré musia na pašu jako by podopierajúce vyháňať, vždy ľutujem, nie síce ich nerozumného gazdu, ale tie úbožiata, ktoré sa stali obeťou takéhoto človeka.

Statok hladom trápiaaci gazda zväčša vyhovára sa na svoju chudobu. Však ale keď je natoľko chudobný, že statok len hladom trápiaac zná prezimovať, radšej nech ho nedrží, lebo bude ešte chudobnejší.

Jedon, statok svoj zle prezimujúci gazda, môže sa snáď radšej pomenovať nemúdrym, lakomým, jako chudobným.

Od dojnej kravy požadujeme, aby vydržala dom mliekom, aby dala dobré, pekné teľa a hodne trusu robila.

Tieto tri žiadosti ale len vtedy môžeme očakávať, jestli sa krava rozumne a cieľuprimerane opatruje.

Svajciarsky a hollandský roľník vyžije po jednej krave s celou svojou familiou. Ale tam veru nevidí človek tak umele hladom prezimovaný statok jako u nás; a napriek tomu, že cena statku padla, dobrá dojka vždy platí.

Pozrime len jako drží neumelý a lakomý gazda svoj statok.

Po zatvorení statku na zimu dostáva úhrabky a kukuričné stebľa, daktory deň aj kúštok sena. Umiestnený je v smradľavej, nečistej, tmavej — chlievom nazvaanej — diere, kde mu čím menej podstiela. Na srsti má hrubo prischnutý trus, pod ktorým má znamenité hniezda každý bmyz. Za nápoj mu slúži vo válove prestáta voda; chladný, ostrý vzduch mu napáda v smradľavých výparoch ochabnutú kožu.

Rano a večer prichodí gazdiná s hrotkom a vydolila by — keby mala čo.

Aj tých dakoľko kvapôk mlieka naberie do seba rozličnú vôňu a chuť v nečistom chlieve.

Chudera krava dostane od netrpezlivej gazdinej aj pár buvalov, k čomu sa dobre hodí stolček! Krava sa bráni svojim spôsobom, skáče a kope úbohého zviera. Ku jary je práve vtedy najväčšmi vysilená, keď dôjde čas telenia.

To stá psík, alebo mačka malé teľa, je živým svedectvom toho, že jak driečného gazdu má jeho matka! Od takej otelenej kravy nedá sa potom veľmi mnoho očakávať.

Surová gazdivá vyberie ešte aj tú poslednu kvapku mlieka zo suchého vemäna, čo zostane, to je pre teľa.

Krava dobre zná, že je teľa lačné; hnaná púdom, nepustí všetko mlieko, pri dojení je aj netrpezlivá, preto potom dostane bitku, od ktorej sa ešte viac zmáta.

Pre to malé teliatko ale ležiace tam v kúte vo špine, viazané súc na uzlovitom štrangu, veru že o mnoho lepšie by bolo bývalo, keby ani sveta nebolo uzrelo.

Pole sa rozzelenie, úhrabky a kukuričné stebľa sa minulý; kravu vyženú von — nech sa tam pasie. Úbohého zviera poobzerá sa po poli, pritom je hladné, choré; zimná špina ho hryzie. Od čerstvej trávy ešte väčmi zoslabne; mlieko je sivé, riedke; teliatko dostane hnačku.

Pomaly pre stojí úbohého zviera prehladovanú zimu, chytí sa do hryzenia; ale ústrojnosť jeho je slabá, ku každej chorobe náchylná. Čo neumelý gazda mnohokrát „krmou“ menuje, to je zábitok zle chovaného statku.

Krava, keď aj bola dobrá, pomaly zakrpatie, plodnosť utratí, s pokolenia na pokolenie slabne.

Rozumný gazda, keď sa oddá na chovanie kráv, v prvom rade poráta sa s okolnosťami. Skúma bude-li môcť zaopatriť dobrú pašu; alebo na takom mieste, kde sa chovanie na maštali vyplatí, bude-li vstave svoju kravu prez celé leto a zimu poriadne prechovať.

Poráta si koľko a jakej krme bude vstave dorobiť; môže-li za lacnú cenu vyárendovať lúku, alebo bude-li prinútený všetok krm za hotový groš kupovať: a jestli áno, jako sa mu nahradia útraty?

Poráta si koľko stojí letuá paša jednej kravy; bude-li mať zkadiaľ aj v lete — jestli treba — pokrm nahradí; za jakú cenu bude môcť odpredať alebo kúpiť seno, slamu, ovos, plevy, zemiaky, repu? Bude-li môcť docieľiť s krmom týchto väčších chosť jako inak.

Jestli že rávanie ukazuje prajný výsledok a má mašťať ku pomeru počtu kráv dost priestrannú, vidnú, zdravú, len potom nech sa prichytí ku držaniu kráv.

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNÍK.

Sobáš arcikňažny Štefanie s grófom Elemérom Lónyay, ktorý sa mal odbývať dňa 18. marca, musel byť na krátky čas odročený. Mladoženich gróf Lónyay idúc do Miramare na ceste onemocnel na influencu, tak že musel zostať cieľom zotavenia v Görcei. Nemoc grófa Lónyayho však nebola ťažká a o pár dní sa úplne vyliečil, tak že dňa 21. t. m. mohol už prísť do Miramare. Sobáš odbýval sa na druhý deň vo štvrtok rano o 10. hodine v úplnej tichosti. Vysokí manželia po sobáši vydali sa na cestu po Taliansku.

Vyznačenie manželky Kolomana Szélla. Manželku ministerského predsedu Kolomana Szélla, rodenú Ilonu Vörösmarthy jeho veličenstvo kráľ vymenoval za palotnú dámu (Palastdame). Manželka Kolomana Szélla je dcéra veľikého maďarského básnika Michala Vörösmarthyho, ktorý na smrteľnej posteli svojho priateľa Franca Deáka vymenoval za tútora svojej dcéry; tak sa stala Ilona Vörösmarthy chovanicom mudrea vlasti Franca Deáka. R. 1867. v septembri vydala sa za Kolomana Szélla, ktorý bol vtedy hlavným slúžnym v Rátote, v železnej stolici.

Vnuk talianskeho kráľa. Manželka talianskeho dediča trónu Viktora Emanuela, dcéra černo-horského kniežata tieto dni porodila chlapca. Nový dedič trónu obdržal pri krste mená: Aimone, Robert, Margareta, Giuseppe a Torino.

Nový barón. Ludvika *Dóczyho*, triedneho šéfa pri ministerstve domu jeho veličenstva a zahraničných záležitostí jeho veličenstvo kráľ povýšil do barónskeho stavu. Barón *Dóczy* má veľké zásluhy, ktoré si nadobudnul ako úradník na svojom mieste.

Vyznačenie. Jozefa Smetanu, pensionovaného správcu elementárnej školy v Klášto-re pod Zniovom jeho veličenstvo kráľ vyznačil zlatým záslužným krížom za tie zásluhy, ktoré si Smetana na poli výučby nadobudnul.

Sprostredkovanie robotníkov. Robotnícke záležitosti vybavajúca trieda ministerstva orby v evidencii drží tých robotníkov, ktorí sú náklonní i v ďalších krajoch prijať robotu. Robotnícka sekcia ministerstva či na ústnu, listovnú alebo telegrafickú žiadosť bezplatne poslúži vý-vodom tak statkárom, jako i staviteľským podujímateľom, fabrikantom a vôbec všetkým tým, ktorí hľadajú robotníkov; výšudaná trieda vďačne sprostredkuje najmä robotníkov a aj uzavretie robotníckych smlúv.

Na zlú cestu zablúdivší klerik. Naši čitatela sa budú ešte pamätať na Jozefa Lafranko, ktorý ako klerik okradnul terajšieho rim. kat. biskupa sedmohradského grófa Majlátha vtedy ešte direktora semeníša v Ostrihome. Lafranko potom popáchal viac krádeží a tieto dni stál pred súdom v Budapešti, ktorý si ho vypýtal z Mníchova, kde tiež spáchal rozličné švindly. Mladý človek, ktorý sa tak veľmi pozabudnul, nič netajil a ničím sa nebránil. Súd bol milostivý a vzdor spáchaným mnohým zločinom odsúdil ho len na jeden rok do žaláru. Keď predseda výrok vyhlásil, obžalovaný zvolal: „Appelujem proti výroku cieľom sostrenia trestu!“ Sudecovia a kráľ. fiškál prekvapení pozreli na podivného obžalovaného, ktorý však pokojným hlasom takto odôvodnil svoju ap-pellátu: „Slávny súd, nemyslíte si, že si chcem snáď posmech robiť z vás, lež viem, že som sa ťažko prebrešil a preto chcem i trpeť.“

Úžasný výjav. V Lučatine (Lucatő, zvol. st.) tieto dni pochovávali jednu starú ženskú a keď spúšťali rakvu do hrobu, rakva zaiste následkom neopatrnosti hrobárov padla, vrchnák rakvy sa prelomil a mrtvola vypadla z rakvy. Práve takýto prípad udal sa pri pohrabe matky teraz pochovávanej ženy. Treba by bolo viac opatrnosti pri pohrabaní, lebo podobné pietu smútiacich hlboko urážajúce prípady zavdávajú podnet ku poverčivosti medzi ľahkoverným ľudom.

Anglická vláda ešte vždy kupuje kone v Uhorsku. Najnovšie na jarmoku v Požege povereníci anglickej vlády kúpili 2600 koňov a platili 800—1400 korún za jedného koňa. Kone dopravili do Finne, z kadiaľ od-vezú ich na bojište.

Prácu sprostredkujúci ústav. Ponevác dostali sme viac rozličných dotazov ohľadom novozaloženého „Prácu sprostredkujúceho ústavu,“ tu opätovne oznamujeme, že cieľom tohto s pomocou hlavného mesta a bu-dapeštianskej kupeckej a priemyselnej komory záložného ústavu je len na území hlavného a sídelného mesta a jeho okolia v obore priemyslu a kupectva javiacej sa potrebe na robotníkoch a učňoch úplne bezplatne a ne-stranne vyhovieť. Keď sa ústav dokáže byť zodpovedajú-cim, podobné ústavy založia sa i na vidieku. Ktorí by však listovne chceli sa obrátiť na ústav, tí nech svoje listy adressujú: Munkaközvetítő intézet tek. vezetőszégek Budapest VIII. József-körút 36. szám. Úradné hodiny sú každodenne od 8—1, popoludní od 5—7, v nedeľu a vo sviatok predpoludním od 9—12.

Nové päťkorunníky. Tieto dni byly pustené do obehu nové strieborné päťkorunníky. Nové päťkorunníky sú dosť vkusne prevedené a veľkosti ako niekdajšie dvojzlatníky.

Päťadvadsať ľudí utopilo sa v Dunaji. Veľké nešťastie udalo sa tieto dni na Dunaji pri Pakši. Z Ka-loče prišlo päťadvadsať jarmočníkov ku kompe a chceli sa previesť do Pakšu. Árendátor kompy, ponevác pa-noval veľký víchor, nechcel ich previesť, jarmočníci ale dotiaľ nahovárali prievozníka, až tento privolil. Kompa sa pohla, ale sotva dostala sa na prostred rieky, víchor kompu prevrhnul a všetkých päťadvadsať jarmočníkov padlo do Dunaja. Ratovať ich nebolo možno a tak všetci zahynuli v rozbúrených vlnách Dunaja. Jediný prievozník stačil sa ratovať vyplávaním na breh. — Na tomto mieste asi pred 8 rokami bolo sa udalo tiež veľké ne-šťastie, kedy následkom ponorenia kompy s pátnikmi zahynulo okolo 60 osôb.

Zmena v osnove licitačných oznamov. Minister pravosúdia chce previesť takú reformu v licitačných oznamoch aby sa v týchto oznamoch nesdelilo meno dlžníkovo, lež len číslo záležitosti, obnos dlžby, šacovná cena, jakovosť predať sa majúcich pohľadností alebo nepohľadností a konečne čas a miesto verejnej dražby. Krem toho minister chce zaviesť i to, aby sa len tie licitačné oznamy sdělily v úradnom časopise, v ktorých šacovná cena predať sa majúcich vecí obnáša viac než 2000 korún. Táto posledná zmena má za účel zmenšenie licitačných trov, kdežto nesdelením dlžníkovho mena v licitačnom ozname chce minister odpomôcť tomu, aby často mimo vlastnej viny do dlžob zapletený človek ne-bol postavený na pranier pred svetom. Veď i tak hlavné je len to, kde a kedy bude sa predávať na licitácii.

Assentírka. V turč.-sv.-martinsko-blatnickom okrese pod assentírku z 550 vojovinných mládencov dostavilo sa 366 a z týchto ku spoločnej armáde vzali 85, ku honvédstvu 7 a ku náhradnej reserve 25. Veľký počet nehlásivších sa je nápadný.

Veľký požiar. V boršodskej obci Matinka tieto dni zúrila veľký požiar, ktorému padlo za obeť 60 domov a mnoho hospodárskych stavísk. Škoda je veľká.

Koľko ľudských životov vyžaduje búrsko-anglická vojna. Krvavá vojna, ktorá sa vedie v Južnej Afrike medzi Angličanmi a Búrmami už dosavď vyžiadala za obeť mnoho ľudských životov. Ztraty Búrov do dňa 28. februára obnášajú: 677 mŕtvých a 2129 ranených, následkom nehody zomrelo 24, raneno bolo 177, v chorobách zomrelo 99 a 1251 nemocných sa z čiastky vyliečilo alebo sa ešte lieča. Ztrata činí teda 4351 ľudí. V tento počet ale nenie zarátaná armáda generála Cronja, ktorú Angličania celú chytili a ktorá čítala okolo 4000 bojovníkov. S týmito spolu celá ztrata búrov činí asi 8500 bojovníkov. — Anglická armáda do 14. marca mala takéto ztraty: z dôstojníkov padlo 194, raneno bolo 691, do zajatia padlo 150, spolu 945 dôstojníkov. Obecných vojakov padlo 1847, ranené bolo 8755, do zajatia padlo 3372, spolu 13.974. Celá ztrata činí teda 14.919; k tomuto treba pripočítať ešte tých 955 dôstojníkov a vojakov, ktorí podľahli rozličným nemociam. Takéto obeť vyžiadala vojna dosavď, koľko bude žiadať ešte?

Sprosté baby. Šesteročné dievčatko Michala Nemesa gazdu na Sarvaši trpelo na jakúsi nemoc a Nemešovej jakási sprostá baba poradila, aby keď pec po pečení chleba trochu vychladne, vložila do pece nešťastné dieťa, že takto sa iste vylieči. Sprostá žena poslúchla a keď dieťa vytiahla z pece, bolo už mŕtvé. Upeklo sa. Vrechnosť zaviedla vyšetrovanie.

Neverná dcéra. Turecký sultán nemusí voláko výtečne zaobchádzať so svojimi pokrevnými. Len nedávno ušiel z Carihradu jeho švager, lebo sa bál, že mu sultán pošle zinku, a teraz zase píše z Carihradu, že ušla i sultánova dcéra Hadidže. Dcéra sultánova ušla s jednou tureckou spisovateľkou a ešte s jednou tureckou dámou do Európy.

Mladosť pochabosť. Mládenci v Dúbravej (zvol. st.) teraz v pôste keď niet tancu krátili si čas tým, že probovali, ktorý z nich uvládze väčšiu farchu zdvihnúť v zubách. A jeden aj zdvihol 97 kilogrammovú farchu, ale zle pochopil, lebo sa mu v tom prelomila spodná čelusť a teraz trpí bôle v posteli. Vyliečiť sa vylieči, ale šuhaj navždy zapovedal sa dvíhať v zubách farchy.

Dobry prostriedok. Fabrikant Fr. Brandts v Mnichovskom Gladbachu zaviedol roku 1884 nasledujúci prostriedok proti pitiu liehovín: Daždý robotník, ktorý má vyše 16 rokov a nepije žiadon špiritusový nápoj, dostáva mesačne 1 marku odmeny. Patričný podpíše v posledný deň každého mesiaca osvedčenie, že za celý mesiac žiadnych liehovín nepil a to osvedčenie pustí do zamknutej truhly. Osnova osvedčenia zneje: „Osvedčujem sa na svoju česť a svedomie, že som minulého mesiaca žiadnu pálenku, likér atď. a vôbec žiadnen pálenčený nápoj nepil.“ Traja úradníci kontrolujú tieto osvedčenia a tvrdia, že ešte nebolo prípadu, že by bol daktorý robotník lhal. Kto by sa dopustil lhárstva, prepustí sa hneď z roboty. V takýchto okolnostach všetci robotníci majú sa vraj veľmi dobre.

Veľká krádež zlata v Amerike. Minule sdělili sme, že tajní americkí policajti hľadajú v Liptove istého Štefana Zajaca, rodom z Veľkého Bobrovca, ktorý v Newarku pri Newyorku ukradol zlata za dva milióny dollarov. Zajaca už chytili. Vec stala sa takto: Štefan Zajac do roku 1892. bol kupcom vo Veľkom Bobrovci, ale vyjdúc na mizinu vystaňoval sa do Ameriky a dostal sa do newarkskej Balbachovej zlatej huty za robotníka. Zajac bol zamestnaný v tom oddiele, kde sa zlato leje a ponevác zdal sa byť spoľahlivým, dôverovali mu. Túto dôveru využítkoval Zajac ku špatnému činu: prísny dozor tak obišiel, že prosil o dovoľenie, aby si mohol do lejárne nosiť čiernu kávu. Dovolili mu to a Zajac v jednej čiernej sklenici vždy si priniesol kávy a pri robote vždy ukradnul trochu liateho zlata a vliol ho do čiernej kávovej sklenice. Čierna fľaška však jedného dňa sa rozbila a jeden spolurobotník Zajacov videl všetko. Prilapený Zajac svojmu súdruhovi všetko vyžradil a potom už spolu kradli. No Zajac bojac sa, že je jeho kamarát fušer a že ich dolapia, ušiel. Jeho súdruh i ďalej kradnul zlato, ale tak nápadne, že ho konečne dolapili. Na základe soznania dolapeného robotníka policia dozvedela sa i o krádežach páchaných Zajacom, ktorý so svojím súdruhom asi o dva milióny dollarov zlata oškodil zlatú hutu. Správa hneď vyslala jedného detektíva do Uhorska a tento vykonal svoju prácu zdarne. Policajť prišiel do Budapešti a vyprosias si tu jedného detektíva hneď ponáhlal sa na horné strany kam o dva týždne prv došli než sám stíhaný zlodej. Tajní policajti predovšetkým 2000 korún sfúbil tomu, kto prešibaného zlodeja chyť a potom vo Veľkom Bobrovci sverbovali viac takých ľudí, ktorí Zajaca dobre znajú. Jednu časť týchto chlapcov rozostavili v Orlove, v Aboši, Košiciach, Poprad-Felke, Žiline a na Vrútkach, druhej časti však naložili, aby ustavične cestovali po dráhe košicko-oderbergskej železnice. Títo na jednom vlaku spozorovali Zajaca a v Poprad-Felke dali ho chytiť žandárom, ktorí zlodeja odsíkovali do Lipt. Sv. Mikuláša, kde ho posadili do väzenia okr. súdu. Zajac tají všetko.

Trojčatá. Manželka Jána Blaško, roľníka v Turnej pri Trenčíne porodila tieto dni troch zdravých chlapcov. Matka a deti cítia sa dobre, len vraj otec škrabe sa za uchem pri tomto hojnóm požehnaní.

Najstarší strom na celom svete má byť cyprus pred chrámom Santa Maria del Tule, neďaleko mesta Oajaca v juhozápadnom Mexiku. Botanik Decandole mal ho za 6000ročný; ale iní znalci dávajú mu len 2000 rokov. Už Ferd. Cortez pri dobývaní Mexika roku 1519. ležal pod ním v tábore a ztrávil nepokojnú noc; preto aj nazvaný bol Arbol de la noche triste (Strom smutnej noci). Bar. J. W. Müller, ktorý r. 1857. tie kraje navštívil, hovorí, že vo výške 1.6 m. nad zemou mal strom 30.8 metrov v objeme, a asi 10 metrov v priemere; výška jeho bola 36 metrov; objem koruny vo výške 8 metrov nad zemou mal 160 metrov. Obrazy jeho terajšie predstavujú ho už čo sboreninu síce, ale zato predsa je ešte vždy predmetom obdivu.

Veľká krádež pri správe košicko-oderbergskej železnice. Nedávno ktosi v bezmenom liste oznámil direktii košicko-oderbergskej železnice v Budapešti, že dvaja úradníci obkrádajú spoločnosť. Správa hneď dala zaviesť vyšetrovanie, ktoré objavilo, že dvaja kontrolóri Richard Szőnyi a Ludvik Berkes v malých častiach obkrádli spoločnosť asi o stotisíc zlatých. Neverní úradníci páchali krádež tak, že dorozumejú sa s jedným zamestnancom jedného budapeštianskeho veľkého obchodu na falošné kvitancie dávali vyplácať kassirovi spoločnosti odškodné za pohubenie článkov počas povozu na železnici. Szőnyiho polícia chytila, Berkes ale uprskol. Istá čiastka škody z majetku zlodějov sa nahradí.

Renovovanie divadla. Francúzsky snem odhlasoval 2,200.000 frankov na renovovanie zhoršeného Národného divadla a krem toho 220.000 frankov na zariadenie dočasného divadla, v ktorom sa bude hrať do 14. júna, do kedy má byť nové divadlo hotové.

Púť do Rímu. Z príležitosti 900ročnej pamiatky založenia rim.-katolíckej cirkve v Uhorsku pod vedením knieža-primasa kardinála Vaszaryho a biskupského sboru sriadený prôvod dňa 24. apríla rano o 8. hod. 32. min. pohne sa z Budapešti, z budínskeho nádražia južnej železničnej spoločnosti. Pútnici obídu more a len po železnici cestujú do Rímu. Pobyť v Ríme určený je na päť dní čo i cestu rátajúc, jednu osobu stáť bude na I. triede 260, na II. triede 192 a na III. triede 120 korún. Kto sa za desať dní chce pobaviť v Ríme, ten platí v I. triede 240, II. 252 a na III. triede 140 korún. Všetky záležitosti púte vedie a obstaráva jedon biskupským sborom poverený a splnomocnený výbor v Budapešti, jehož adresa je: „Magyar katolikusok római zárandoklatát vezető bizottság. Budapest, I. ker. Kristinavárosi plebánia.“ Kto sa chce zúčastniť na púti, tu sa má hlásiť do 10. apríla a tu dostať i potrebný vývod. Na čele výšpomenutého výboru stojí Gustáv König, dvorný kaplán pápeža Leva XIII, ktorý už i ocestoval do Rímu, aby vo Vatikáne oznámil príchod pútnikov a porobil potrebné kroky o slávnostné prijatie uhorských katolíkov. Členovia prôvodu ostatne môžu si obzreť i povestné miesta neapolského zálivu (Capi, Sorrento, Pompeji, Amalfi), jako i iné chýrne mestá Italie, keď doplatia nepatrný obnos, o potrebných vodičov všade bude postarané. — V Ríme krem Königa aj biskup Fraknoi pracuje na tom, aby sa púť uhorských katolíkov v každom ohľade pekne zdarila. Výšpomenutá kancellária výboru ostatne každému a na každú otázku ochotne a bezplatne poslúži vývodom, kto sa na ňu či listovne či ústne obráti.

K U O B R Á Z K U .

Kavkazský koniar.

V zapustených krajoch na úpätí pohoria kavkazského v Rusku, ktoré čiastočne delí Enropu od Asie žijú malé kmeny Tatarov, Čerkesov, Čečencov a Lazov pô-

vodu z čiastky indoeuropského, z čiastky mongolského. Kmeny tieto následkom nedbanlivosti ruskej vlády žijú ešte vždy divoko, v pohanstve a vzájomne sa olupujú. Prejsť tým krajom je stavenie života na kocku. Žijú život pastiersky a dochovávajú hlavne kone. Živia sa nielen mäsom koní, lež i z mlieka kobýl pripravujú si opojný nápoj zvaný: kumis. Keď na jednom mieste vypásli svoje stádo, odoberajú sa ďalej, stále točiac sa pod pohorím kavkazským. Náš obrázok predstavuje takéhoto kavkazského koniara obháňajúceho malú čriedu biedneho statku.

ODKAZY REDAKCIE.

Pán *Štefan L. vo V. Ludovej*: Zasláný dopis nehodí sa k uverejneniu. Kto nechce, aby mu zle vydali z peňazí, ten nech neposiela deti do sklepu s väčšími peniazmi.

Čt. p *M—n V—n H—i*: Dopis sme neuverejnili, lebo došiel vtedy, keď sme už podobný dopis z H. boli dali do tlače. Prosíme o ďalšie zprávy.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 22. marca.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 102, zadok 112, polievková 140, jazyk 138, obličky, ľadviny 188, čistené 380 halierov za 1 klg. — *Barančina*: predok 200, zadok 240 hlov. — *Telacina*: predok 100, zadok 108, stehno 180 hlov za 1 klg. — *Bravčovina*: 108, stehno a lopatka 120 hlov za 1 klg. — *Sunka*: pražská 180, surová 140 hlov za 1 klg.

Masť: Sviňská 112 hlov, loj 108 hlov, slanina ku roztopeniu 110 hlov a husacia masť 220 hlov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 120, sliepku 150, kohúta 250 hlov. Za jednu tučenú kačku 240, za tučenú hus 700 hlov. — *Očistená drúbež*: kura 120, sliepka 160, kapúň 240 hlov, tohoročná hus 10 kor. (za jeden klg. tučenej husy 130 hlov), morka za kilo 140 hlov, a kačka za kus 260 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 6 kusov za 40 hlov, menšie 44 kusov za 2 koruny, ku čajn 6 kusov za 40 hlov.

Ryby: Kapor 160, sumec 160, štika 110, zubáč 240, jesater 400, okúň 240 hlov za klg. Raky: kus za — hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 200, ku čajn 260 hlov za 1 klg. Tvaroh 46 hlov za kilo. — Smotana 56 hlov za liter. — Pár holubov 160 hlov, divá hus —, divá kačka —, jarabica — hlov za kus. — Zajac za kus — kor. — hlov. — 1 klg. divej svine 80 hlov, stehno srny — hl. — Zemiaky nové 30 hlov za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	26.00	24.80	23.60	22.20	21.00	19.80
číslo:	6	7	7½	8		
kor.	18.20	16.40	13.50	10.80		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8.80, hrabé po 9.00.
Zeleniny: Zemiaky ružiaky kor. 3.00—4.00, žlté

kor. 4.22—4.40, rožky kor. 8.00—2.00, biele kor. 2.80—3.00 za metr. cent Kapusta (v hlávkach) za kus 30 hl. kor. — Cibula kor. 5.00—8.400 m. c. Zeler 100 kusov — — Nové uhorky: za kus 2 koruny.

Strova: Hrach nový 120 hal., čistený starý 20—30 kor. v za liter. Sošovica: domáca 16—24 za klgr. Riža 20 hlov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov, čierny 20—22 hlov za kilogrammu.

»Sohr Sväto-Antonská« fabrika na strieborno-ocelové kosy, ktorej jediný a výhradný rozosielaťel a predavateľ je

Pán JOSEF SOHR

v meste Szill (Somogym.)

ktorý aj vlani na londýnskej výstave zlatou medajlou a čestným diplomom bol vyznačený.

100 korún vyplatiť tomu, kto vie preukázať »Sohr Sväto-Antonskú« kosu z ktorej inej fabriky,

200 korún vyplatiť tomu, kto z medzi 100 »Sohr Sväto-Antonských« vie preukázať päť zlých kôs.

Ochranná známka

Kto úplne spoľahlivú, dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od výšspomenutej chýrečnej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý ona hockomu na žiadosť zdarma a vyplatene zašle.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Zimné mesiace sú najprihodnejšie objednavateľov shromažďovať. — Shromažďiteľom výhody! — Viac tisíc poďakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu. — Svedomitá výsluha. — Úplná záruka! (15—7.)

Budapešťianska bursa s úradným značením cien dňa 23. marca.

O bilie	Jakosť dla hekt.	Za 50 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska	75-81	7.15	7.95	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	5525.-	5575.-
" pešťianska	75-81	7.15	8.00	(Za každých 100 korún)			Pešť. uh. kupec. b.	2735.-	2740.-
" stolnobelehradská	75-81	7.35	8.10	Uhorská zlatá renta 4%	97.00	97.40	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	15900.-	16000.-
Raž (šito)	70-72	6.10	6.30	Uhorské regálové úpis 4½%	98.75	99.50	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	625.00	627.00
Jačmeň na krm	60-62	5.65	5.70	" premiové úpis 4½%	164.00	165.00	Záložné listy.		
" na pátku	63-64	5.45	5.55	Uhorská tiská-segedínska požička 4%	141.50	142.50	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	93.00	93.75
" na várku	64-66	—	—	Uhorská žel. požička 4½% v zl.	101.00	102.00	Uhorského úver. záložného ústavu 4½%	99.00	100.00
Ovos	39-41	5.00	5.45	" vyvážkové úpis 4½%	93.25	94.25	Uh. úver. ústavu s prémieou 4%	119.00	120.00
Kukurica	—	5.25	5.35	Spoločná požička v bež. peniazoch 4½%	99.00	99.50	Peniaze.		
Prosó	—	5.30	5.80	Žreby.			Cisársky dukát	11.40	11.48
Repica	—	12.00	12.50	Spolku "Jó sziv"	6.25	6.75	Dvadsať-frankovník	19.29	19.32
Datelinové semá, luc.	—	38.—	48.00	Uhorského "Červeného kriša"	19.75	20.75	Nemecká ríšska marka	118.50	118.25
" červené	—	56.—	62.—	Rakúskeho	42.50	43.00	Striebro	—	—
Svinská masť pešťianska	—	54.00	54.49	Basilika	12.25	13.25			
" vidiecka	—	—	—						

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knihtačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.